

תזריע-מצורע

איכא בינייהו ורבא אמר דבר הרשות איכא בינייהו (רבי) יהודה דלומד מביום הראות בו ומכאן אמרו חתן ורגל דהיינו מצוה ממתינין לו, אבל לדבר הרשות אין ממתינין לו בטומאה דגופי, ורבי סבר דבדבר רשות נמי ממתינין לו).

ויש לומר, דאליבא דרבא ד"דבר ה"רשות איכא בינייהו" חלוקים ר' יהודה ורבי בגדרו של דין זה שאין ראית נגעים בחתן ורגל:

החילוק בין ב' הלימודים (מהכתוב או מק"ו מנגעי בתים) בפשטות הוא: זה ש"ממתינים לו לדבר הרשות" ה"ז רק בגדר "דחיי" (וכפשטות הלשון והענין ד"ממתינים לו לדבר הרשות"), שהתורה חסה על כליו שלא יטמאו (וכלשון רש"י¹⁰ "לא חסה התורה אלא על כלי

א. תנן במס' נגעים: "חתן שנראה בו נגע נותנין לו שבעת ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו, וכן ברגל נותנין לו כל ימות הרגל".

ובגמ' הובאה מחלוקת תנאים במקור הדין, כברייתא: וביום הראות בו, יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאי אתה רואה בו, מכאן אמרו חתן שנולד בו נגע נותנין לו ז' ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו, וכן ברגל נותנין לו שבעת ימי הרגל, דברי רבי יהודה, רבי אומר אינו צריך, הרי הוא אומר וצוה הכהן ופנו את הבית אם ממתינים לו לדבר הרשות כל שכן לדבר מצוה (וממשיך בגמ') מאי בינייהו אמר אביי משמעות דורשין

(1) פ"ג מ"ב.

(2) מו"ק ז, ב.

(3) פרשתנו (תזריע) יג, יד.

(4) הובא בפרש"י תזריע שם. ובתור"כ שם בסגנון אחר: "מלמד שנותנים לו שני ימים, שני ימים לביתו ב' ימים לכסותו דברי ר"י, ולרוב המפרשים הכוונה כנגמ' – ראה ראב"ד, קרבן אהרן ועוד לתור"כ שם. רא"ם לפרש"י. אבל ברכינו הלל (לתור"כ) וזית רענן (ליל"ש פרשתנו) מפרשים באו"א. וראה לקמן הערה 14. ואכ"מ.

(5) כ"ה בגמ' לפנינו. ובר"ש ורא"ש נגעים שם גרסי להיפך, "דברי רבי, ר' יהודה אומר". ובר"ח כאן, "דברי רבי, ר' יוסי אומר". וראה עדיו דק"ס מכ"י, "דברי רבי, ר' יוסי בר' יהודה אומר". וכ"ה בשיטה על מו"ק לתלמידו של ר"י מפריש. וראה לקמן שוה"ג להערה 11.

(6) פרשתנו (מצורע) יד, לו.

(7) ועדיו דעת רבי בתור"כ שם. וכן נקט הרמב"ם בהל' טומאת צרעת פ"ט ה"ח (אם

המתינה תורה לדבר הרשות כו"י). וכ"כ בפיה"מ נגעים שם. וראה משנה למלך הל' טומאת צרעת שם. ועוד. אבל ברע"ב למשנה נגעים שם, דכתיב וביום הראות בו, וראה שם בתוס' אנשי שם.

(8) פרש"י מו"ק שם.

(9) וראה השקו"ט בהמשך הגמ' ובפרש"י ותוס' שם (ז"ה משמעות, ז"ה דבר הרשות, ושם סד"ה נפקא ל"י). וראה בארוכה מפרשי הש"ס מו"ק שם. מפרשי התור"כ שם. ואכ"מ.

(10) מצורע שם, ממשנה נגעים פ"ב מ"ה (הובאה לקמן סוף ס"ב). תור"כ שם.

(*) אבל בערוך השולחן העתיד (סצ"ג אות טז) כ' דהרמב"ם פסק כר"י ולא כרבי, וזה שהביא קרא ד"פנו את הבית", דרך הרמב"ם כן בכ"מ להביא קרא דמוכח בפשטות אף שלהלכה אינה כן. ואכ"מ.

ימים אלה בלבד — „ממתינים לו” — אלא שבימים אלה לא חל הדין¹¹ של ראיית הנגע כללי¹².

[ואולי יש לומר יתירה מזו — שיש גם נפק"מ לדינא, דלהטעם ש„ממתינים לו כו” רק היתר, שאפשר לדחות ראיית הנגע עד אחרי הרגל, אבל בדי-עבד אם ראה הכהן את הנגע בימים אלו ופסק עליו טומאה ה”ה טמא¹³; משא”כ להלימוד „יש יום שאי אתה רואה”, מכיון

חרס שאין להם טהרה במקוה¹⁴], ולכונן נדחית ראיית הנגע („ממתינים”) עד שיוציא את כליו, וכ”ש לדבר מצוה שנדחה ראיית הנגע עד לאחר שבעת ימי המשתה ושבעת ימי הרגל¹⁵; משא”כ להלימוד מ„וביום הראות בו, יש יום כו” שאי אתה רואה בו” פירושו דהוי דין תורה¹⁶, שימים אלו¹⁷ הופקעו מדין ראיית נגעים¹⁸, והיינו שאין זו דחי עד לאחר

(11) וראה מ”מ שם פ”ד ה”ד מה שהקשה על דברי הרמב”ם (שם פ”ט) שלמד הדין מק”ו, והרי פסק (פ”ד שם) „וצוה הכהן ופנו את הבית אפילו חבילי עצים וחבילי קנים” שהוא כדעת ר”י (נגעים שם פ”ב). שלדעתו דין „ופנו” הוא גזירה הכתוב ולא מצד טומאה. ע”ש בארוכה. וראה מה שתי’ בשפת אמת מ”ק שם ח, א ד”ה בגמ’ דהא (בסופו) דב’ מלי יניחו כו’ (אבל ראה רע”ב נגעים שם פ”ב). יד דוד מו”ק שם ז, ב ד”ה רבי אומר. וראה גם משנה אחרונה ותפארת ישראל נגעים שם. ואכ”מ.

(12) לכאורה כן משמע מפירוש הרא”ש נגעים פ”ג שם, שביאר הניגוד לשאר כל אדם, דהתם ב”ד כופין אותו דמ”ע היא אבל חתן נותנין לו כו’ — דמשמע שרק אין כופין אותו. וראה יד דוד שם ד”ה חתן.

(13) בריטב”א לקמן (יד, ב ד”ה והרי כה”ג), דאיסור ראיית נגעים מדרבנן. וראה יד דוד הנ”ל. (14) אבל בלשון התור”כ: וביום מלמד שנותנים לו שני ימים (ולא כל) הברייתא בגמ’ „יש יום שאי אתה רואה בו” צ”ע אם אפשר לפרש ככפנים. ובפרט ע”פ פ”י הקרבן אהרן לתור”כ שם.

(15) היינו הדין ראי’ בתחלה¹⁹, משא”כ לאחר

שנראה נגעו בתחלה ונסגר, שבזה פליגי ר”מ וחכמים וכן ר”מ ור”י (משנה ובריתא מ”ק שם ז, א ואילך) אם רואים רק להקל, או — לא להקל ולא להחמיר כיון שאם הוא טמא אינו יכול לשתוק, ו„אם מטמאו נמצא מצערו כמועד ורחמנא אמר (פ’ ראה טז, יד) ושמחת בחגך” (ל’ רש”י במשנה שם). (16) להעיר מלשון הריטב”א שם „איסור ראיית נגעים” (אלא שלדעתו הוא „מדרבנן” כנ”ל). אבל ברא”ם שבעה ערה 4 אף שכו’ „לית ל’ רשות לכהן”, הרי מדגיש „לטמא”. וביד דוד שם ד”ה רבי אומר מפרש כן דעת הרמב”ם „דבחתן ורגל אין רשאי לראות ואיסורא נמי איכא לכהן לבטלו משמחתו”.

(17) ועפ”ז אולי יש ליישב קושיית התוס’ שם ע”ב ד”ה יש יום „לר”מ למה אינו רואה להקל”. וראה מ”מ הל’ יו”ט פ”ז הטי” (ועיי”ש ב”ה ודע דבגמרא). משנה אחרונה נגעים שם פ”ג. מפרשים למו”ק שם.

שם. שנראה בו” (ועד”ז ברמב”ם שם). וראה משנה אחרונה שם.

(*) דחיבת „בתחלה” במשנה (מו”ק שם ז, א) — „ר”מ אומר רואין את הנגעים בתחלה” — ליתא בכמה כח”י. וראה תו”ט דכ”נ מלשון רש”י ורע”ב דל”ג בתחלה. ע”ש. וראה תוס’ רעק”א למשניות שם (ממל”מ) [ולהעיר, שלכמה ג’ לא גרסי זה שבגמ’ לפנינו „בהורה כ”ע לא פליגי דלא חזי ל”י” — ראה דק”ס שם. ועוד]. וראה בהתנסות בהערה 17.

(*) ולפי הגי’ בר”ש כו’ הנ”ל הערה 5 מתאים דב’ ההלכות ברמב”ם (בפ”ט ופ”ד) שתייהן אליבא דר”י (במו”ק ובנגעים שם פ”ב). אבל לפ”ז יוקשה ביותר קושיית המל”מ בסתירה ב’ המימרות דר”י. ולג”י הר”ח „ר’ יוסי” מתורצת קושיית המל”מ. וראה לעיל שוה”ג להערה 7.

(*) וכזהל בגמ’ „שנוולד בו”, ובמשנה נגעים

ולתועלתו, כדי שע"י הנגעים ישוב מדרכו הרעה. וכמ"ש החינוך, "משרשי המצוה"²⁰ שרצה הא"ל בטובו הגדול ל- ייסרנו כאשר ייסר איש את בנו . . מאהבת²¹ ה' אותם יודיע מוסר²².

ועוד זאת, שבענין הנגעים רואים את גודל אהבתו של הקב"ה לכאור"א מיש- ראל, גם לרשע, שכדי להזהיר אותו ולהפרישו מדרכו הרעה, משנה הקב"ה סדרי טבע הבריאה (באופן של "אות ופלא"), עד שרשע זה ישוב מדרכו, "שלא יתעסק בשיחת הרשעים", ושיחתו תהי' כ"שיחת²³ כשרי ישראל²⁴.

ויש לומר, שמטעם זה דוקא בדיני נגעים אמרה תורה שיש מצב שמעכב טומאת הנגע עד לאחר זמן, הן בנגעי בתים, ש"צוה כהן ופינו את הבית בטרם יבוא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית", והן בנגעי אדם, דחתן נותנין לו כל שבעת ימי המשתה, ללמ- דנו, שהנגעים עצמם באים מצד חסדו של הקב"ה, "כאשר ייסר איש את בנו",

שלא חל דין ראיית נגע בימים אלה, לכן גם אם עבר הכהן וראה את הנגע, אין בה בראי' זו הכח לטמא.

וזהו גם הטעם לכך ש"דבר הרשות איכא בינייהו": אם ילפינן חתן ורגל מק"ו ד, אם ממתינים לו לדבר הרשות כל שכן לדבר מצוה, שזהו רק בגדר "דחוי", הרי כשם שבנגעי בתים נדחית ראיית הנגע גם בשביל דבר הרשות, כן נדחית גבי טומאה דגופי: אבל אם זהו דין תורה שימים אלו הופקעו מדין ראיית נגע, מסתבר שדין זה אינו אלא בדבר מצוה, שרק דבר מצוה בכחו ל- הפקיע כל דין ראיית הנגע בימים אלה.

ב. ויש לבאר ב' אופנים אלו ע"ד הדרוש והמוסר, ובהקדם דברי הרמב"ם בסוף הל' טומאת צרעת²⁵: "וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראתו תורה צרעת בשותפות השם אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא ה' בישראל כדי להזהירן מלשון הרע שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו, אם חזר בו יטהר הבית אם עמד ברשעו עד שהותץ הבית משתנין כלי העור שבביתו כו' ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנין הבגדים שעליו, אם חזר בו יטהרו ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנה עורו ויצטרע ויהי' מובדל ומפורסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע".

ומדבריו מובין²⁶, שענין הנגעים הוא ענין של חסד מלמעלה, לטובת האדם

(20) מצוה קעב בענין נגעי בגדים.

(21) מצוה קעז בענין נגעי בתים.

(22) ל' הרמב"ם שם.

(23) להעיר ממאור עינים פרשת מצורע

בביאור דרשת רז"ל (ערכי טו, א) שבעון לה"ר נגעים באין - "הענין דכתיב בראשית ברא אלקים גו' ודרז"ל בשביל התורה ובשביל ישראל נמצא ישראל הם דבר חשוב מאד לפני הש"י שבשבילם ברא כל העולמות וכל הברואים והש"י מקבל תענוג מכל א' מישראל אפילו מרשע גדול כפלה הרמון רקתן אפילו ריקנים שכך מלאים מצות כרימון (עירובין יט, א) וכשמדבר לה"ר על א' מישראל אפילו כשאמר אמת הוא מבטל תענוג הבורא ית' כיכול ומביא בו מדת עצבות כביכול כאמור ויתעצב על לבו ומהפך מעונג לנגע לכן שכרו מדה כנגד מדה נגעים באים עליו".

(18) ועד"ו בפיה"מ נגעים פ"ב מ"ה. מו"נ

ח"ג ספמ"ו.

(19) ראה ביאור דברי הרמב"ם שם - לקו"ש

חכ"ב ע' 72 ואלך ובהערות שם.

חסה על ממנו של ישראל" (ואע"פ ש-
חטא ישראל הוא²⁷).

וזה שמפקיעים דין ראיית נגע מפני
„דבר מצוה“ של זה שנראה בו נגע –
מורה על מעלת מעשה המצוה של איש
ישראל, שגם „דבר מצוה“ של מי שנראה
בו נגע, שעמד ברשעו כ"כ, עד שלא
התחרט גם לאחר שנשתנו קירות ביתו
וגם נשתנו בגדיו, ויש צורך שישתנה
עור גופו, מ"מ יש בכחו של „דבר מצוה“
שלו להפקיע דין ראיית נגע.

ויש בזה מה שאין בזה:

זה ש„חסה התורה על ממנו הבזוי“ ..
של „רשע“ קשור עם מעלתו של איש
ישראל מצד שם וענין ישראל, דלהיות
שישראל „אע"פ שחטא ישראל הוא“,
דגם איש רשע לא נפקע ממנו שם
„ישראל“, ולכן אין נפק"מ באיזה ענין
מדובר, דאפילו ב„ממנו הבזוי“ ושמש-
תמש בו רק ל„דבר הרשות“, הקב"ה חס
עליו (להיותו בבעלות איש ישראל).

וזה שמפקיעים דין ראיית נגעים מפני
„דבר מצוה“ של המנוגע, ה"ז מורה על
גודל קדושת מעשה המצות שלו, שמחמת
קדושת המצוה א"א שיחול דין טומאת
נגעים²⁸. דהגם שעושה מעשי רשע
ומפריד עצמו מכל דבר שבקדושה ו-
לכאורה אינו שייך (במצבו זה) לענין של
קדושה גלוי²⁹ [אע"פ ש„ישראל הוא“,
הרי יש מקום לומר שאין זה מספיק
שיהי' אצלו ענין של קדושת המצוות

ולכן במצב מסויים מעכבים את הטומ-
אה.

וגם ענין זה (כמו כללות ה„חסד“
שבנגעים) עושה הקב"ה גם עם איש זה
שסיפר בלשון הרע עד שנשתנו קירות
ביתו, שגם על ממנו חסה התורה, וכ-
מודגש במשנה³⁰ (בדין ד„רפנו את ה-
בית“), „על מה חסה התורה על כלי חרסו
כ' אם כך חסה התורה על ממנו הבזוי
כ' אם כך על של רשע ק' על של
צדיק“³¹.

ג. עפ"ז יש לומר, ששני האופנים
הנ"ל – הפקעת דין ראיית נגע מפני
„דבר מצוה“ (הנלמד מ„וביום הראות בו
.. יש יום שאי אתה רואה“), או דחיית
ראיית הנגע אפילו לדבר הרשות –
מורים על ב' סוגי מעלות של איש
ישראל שאי אפשר שיבטלו (שלכן נמ-
צאות הם אפילו במי שנענש בנגעים,
שוה מורה על מצבו הירוד ביותר כנ"ל).

ביאור הענין:

בזה ש„חסה התורה על ממנו הבזוי“ ..
של רשע נכרת מעלתו של כל איש
ישראל, שכ"כ חביב הוא לפני הקב"ה, עד
שהתורה חסה לא רק עליו (על גופו
ונפשו), אלא על כל דבר שלו, אפילו
„ממנו הבזוי“, דעם היות שזהו רק „דבר
הרשות“ (שאינו בשביל מצוה וקיום
ציווי של הקב"ה, רק להנאתו של איש
זה), מ"מ, להיותו ממון של איש ישראל,
הרי התורה חסה עליו וכמאמר³² „התורה

(27) סנהדרין מד, א.

(28) להעיר מתורת לוי' (ע' שנה ואילך)
בפי' דעת ר"י (נגעים פ"ג מ"א) במצורע שנכנס
לבית חברו שהכלים טמאים רק אם שהה כדי
הדלקת הנר. וראה לקו"ש חיי"ז ע' 141 ואילך.

(24) נגעים פ"ב שם.

(25) ועד"ז בתרי"ב מצורע שם: וכי מה מטמא
בנגעים הרשעים או הצדיקים? הרי אמר הרשעים
אם כך חסה כ' אם כך על של רשע כו'.
(26) ר"ה כו, א (וראה פרש"י שם) וש"נ.

רבי ס"ל שהמעלה הראשונה הנ"ל – זה שהתורה חסה גם על ממנו הבזוי של רשע, שזהו מצד שמו „ישראל” – היא נעלית יותר, ולכן ס"ל, שזהו הטעם להדין שנותנין לחתן ז' ימים, ש„ממתינים לו”, היינו שדוחים ראיית הנגע מצד חביבותו של איש ישראל; וזהו גם הק"ו שלו, „אם ממתינים לו לדבר הרשות כל שכן לדבר מצוה” – דאם חביבותם של ישראל מועלת לדחות ראיית הנגע בשביל דברי רשות של ישראל, כל שכן בענין של מצוה:

ורבי יהודה ס"ל, שזה שגם מעשה המצוה של המנוגע יש בו קדושה כדי להפקיע דין ראיית הנגע היא מעלה גדולה יותר – ולכן ס"ל שזהו חידוש התורה בדין „חתן” . . . נותנין לו ז' ימי המשתה”.

(משיחת ליל כ"ט אלול,
ערב ראש השנה, תשמ"ו)

(גב, טע"ב). סה"מ תרח"ץ ע' נב. סה"מ הש"ע ע' 72 ואילך. ועוד, מוכח גם שבדבר מצוה שלו ישנה קדושת המצות. ויתירה מזו: קדושת המצוה מכניסה את האדם ברשות הקדושה, צוותא ו- חיבור עם הבורא. ולהעיר ממשנה כמ"פ בפ"י מחז"ל „מתוך שלא לשמה בא לשמה”, שב„תוך” ופנימיות כל איש ישראל ישנה כוונה לשמה (כפס"ד הרמב"ם (הל' גירושין ספ"ב) שכל איש ישראל רוצה לקיים כל המצות, והיינו דלא רק שהמעשה נעשה כתיקונו (ראה ק"א שם), אלא שיש בוה (עכ"פ בהעלם ובפנימיות) גם הכוונה „לשמה”. וראה לקו"ש ח"כ ע' 50. ועוד.

בגלוי²⁹] – מ"מ זה מחדש הלימוד מ„וב- יום הראות בו . . . יש יום שאי אתה רואה”, שלא זו בלבד שלא נפקע מאיש זה שם ישראל, אלא עוד זאת³⁰, ש„דבר מצוה”³¹ שלו בכוחו³² להפקיע דין ראיית נגעים (וטומאתם).

וזהו גם הביאור הפנימי בפלוגתת ר' יהודה ורבי בנוגע לחתן ורגל – דפליגי איזו מעלה מהנ"ל גדולה יותר:

29) ראה באר היטב אר"ח סתקע"א סק"א (הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סו"ג) – דכל המעשים (מצות) שאדם עושה ותורה שלומד בעודו רשע בעו"ה מוסיף כח בקליפות עד שתוזר בתשובה ומוציא מהקליפה. ובהל' ת"ת שם, דכיון שלא ידח ממנו נדח (שאזי מוציא מהקליפה כל התורה ומצות וחוזרים לקדושה בחזרתו) לפיכך אין לו למנוע מלעסוק לעולם.

30) ומכ"ש ממש הרמב"ם (אגרת השמד (אות ד' ד"ה והמין הרביעי). אגרת תימן (ספ"א)) לענין ירבעם בן נבט, אף שהוא יוצא מהכלל ד„כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב” (סנהדרין ר"פ חלק).

31) ראה הל' ת"ת שם, שגם להדיעה דהא דלעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה הוא רק כשמקיים המצות (אבל) אם אינו מקיים מה שלומד נקרא רשע ועליו אמר הכתוב ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי – ה"ז רק בלימוד התורה, משא"כ במצוה לכרע ובכל אופן צריך לקיים מצות – ראה ק"א שם סק"א.

32) והרי מזה שגם רשע שמוסיף כח בקליפות נצטווה ומחוייב לקיים מצות ה' (ראה הערות שלפניו), שמצוה הוא לשון צוותא וחיבור (לקרית בחוקותי מה, ג. דרך חיים שער התפלה

מצורע

ראיות חייב להביא קרבן אפילו אם היתה ראי' שלישית מחמת אונס⁶.

וטעמא בעי, שדין בעל ראי' אחת ודין בעל שלש ראיות שווים, שהוא אפילו באונס, ודוקא בעל שתי ראיות הוא רק ברצון⁷.

זאת ועוד: בנוגע לראי' ראשונה גופא יש חילוק בין בעל ראי' אחת, בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות: בעל ראי' אחת טמא אפילו אם היא באונס כנ"ל; וכן בעל שתי ראיות — טמא (בטומאה חמורה) גם אם הראי' הראשונה היתה באונס⁸ (ורק ראי' שני' צ"ל ברצון):

א. בדיני טומאת זב (שבסוף פר' שתנו) מצינו ג' אופנים — בעל ראי' אחת, בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות: בעל ראי' אחת, "הרי הוא כבעל קרי טמא טומאת ערב⁹"; בעל שתי ראיותי טמא טומאת שבעה (וטומאתו חמורה שמתמא גם משכב ומושב, וצריך "מים חיים¹⁰"); ובעל שלש ראיותי — נוסף על טומאתו צריך גם להביא קרבן לכשיטהר לכפרה.

ובפשטות נראה שהחילוק בחומר ה' טומאה בין ג' אופנים אלו תלוי רק ב' כמות הראיות, דכל ראי' נוספת מוסיפה בחומר הטומאה.

אבל מצינו שיש הבדל ביניהם גם באופן הראיות: בעל ראי' אחת טמא אפילו כשראה באונס¹¹ (כדין טומאת קרי שהיא גם באונס); משא"כ בעל שתי ראיות אינו טמא אלא אם ראה ראי' שני' ברצון, אבל אם ראי' שני' היתה באונס אינו טמא טומאת שבעה¹²; ובעל שלש

— וראה נדה שם. תו"כ פרשתנו טו, ג. ועוד. רמב"ם שם ה"ה.

6 דעת חכמים במשנה זבים שם (וראה נדה שם). רמב"ם שם.

7 אף שבנדה שם הובאו ע"ז לימודים [מה ש"ז מטמא באונס אף ראי' ראשונה כו"]; ראי' הב' — מבשרו ולא מחמת אונס¹³; ראי' הג' — "אקשי' רחמנא לנקבה" (יש לו דין נקבה שמתמא באונס — רש"י שם ד"ה זב חדא) — מ"מ מסתבר שיש גם טעם לדבר.

ולהעיר מרש"י נזיר¹⁴ (סה, ב במשנה). וכ"ה ברע"ב נזיר וזבים שם) דזה שמשנזקק לזיבה גם אונסו מטמא הוא לפי "שרגלים לדבר שלא בא מחמת אונסו אלא מחמת זיבה ממש" (וראה תו"ט נזיר שם סד"ה שרגלים לדבר). — וראה לקמן הערה 12.

8 ראה נדה שם, "מאי לאו לטומאה לא ל' קרבן". רש"י ותוס' שם. רמב"ם שם.

* ראה שד"ח כרך ט' כללי הפוסקים סי"ח אות ה' — אם הפירוש לנזיר הוא מרש"י.

1 רש"י סוף פרשתנו (טו, לב), מתו"כ שם. נדה לה, א"ב. ועוד. רמב"ם הל' מחוסרי כפרה פ"ב ה"ז.

2 מגילה ת, א. ועוד. תו"כ פרשתנו (טו, ג. שם יג. טו. וראה שם סוף פרשתנו. ועוד). רש"י פרשתנו (טו, ג). רמב"ם שם.

3 פרשתנו טו, יג. מקואות פ"א מ"ח. משנה ייש זבים. רמב"ם הל' מקואות פ"א ה"ה [משא"כ בעל ראי' אחת שטמא כבעל קרי א"צ מים חיים (ראה זבים שם. תו"כ סוף פרשתנו. רמב"ם הל' מחוסרי כפרה שם. ועוד)].

4 נדה לה, א. רמב"ם שם.

5 שלכן בודקין את הזב כו' (זבים פ"ב מ"ב).